

**МАТЕРІАЛИ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ
(1930–1950-ті рр.) В АРХІВІ ОМЕЛЯНА І ТЕТЯНИ
АНТОНОВИЧІВ У ВІДДІЛІ РУКОПИСІВ ЛЬВІВСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
імені В. СТЕФАНИКА**

Ярослав Сенік

*науковий співробітник відділу рукописів
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

Представлено короткий огляд матеріалів про український визвольний рух 1930–1950-х рр. з архіву О. і Т. Антоновичів. Описано оригінальні (частково в фотокопіях) інструктивні, інформаційні і пропагандистські документи, звіти районних провідників про соціально-політичну ситуацію, листівки, тематичні поштові картки, фотоматеріали, пресу, друковані матеріали з підпілля, теоретичні праці діячів ОУН і УПА. Подано також тогочасну довідкову і публіцистичну літературу про український повстанський рух.

Ключові слова: *український визвольний рух 1930–1950-х рр., архів Омеляна і Тетяни Антоновичів, Організація Українських Націоналістів (ОУН), Українська Повстанська Армія (УПА), Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради (ЗП УГВР).*

The article presents a brief overview of archival materials of Ukrainian liberation movement from 1930-ies to 1950-ies in the personal papers of Omelan and Tetiana Antonovych. Original (partially photocopies) instructional, information and propaganda documents, theoretical works of the OUN and UPA figures, leaflets, postcards, photographs, press, underground printed materials, regional leaders' reports on social and political situation are described. Reference and publicistic literature on the Ukrainian insurgent movement of the same period is also presented.

Keywords: *Ukrainian liberation movement of 1930-ies – 1950-ies, personal papers of Omelan and Tetiana Antonovych, OUN (Organization of Ukrainian Nationalists), UPA (Ukrainian Insurgent Army), ZP UHVR (Foreign Representation of the Ukrainian Supreme Liberation Council).*

Представлен краткий обзор материалов украинского освободительного движения 1930–1950-х гг. из архива О. и Т. Антоновичей. Описаны оригинальные (частично в фотокопиях) инструктивные, информационные

и пропагандистские документы, отчеты районных руководителей о социально-политической ситуации, листовки, тематические почтовые карточки, фотоматериалы, пресса, печатные материалы из подполья, теоретические труды деятелей ОУН и УПА. Представлена также справочная и публицистическая литература того периода об украинском повстанческом движении.

Ключевые слова: украинское освободительное движение 1930–1950-х гг., архив Омеляна и Татьяны Антоновичей, Организация Украинских Националистов (ОУН), Украинская Повстанческая Армия (УПА), Закордонное Представительство Украинской Головной Вызвольной Рады (ЗП УГВР).

28 лютого 2018 р. минає десять років як від нас відійшов у вічність Омелян Антонович — Людина великого серця і щедрої душі.

Д-р права Омелян Антонович і д-р медицини, професор Тетяна Антонович (уродж. Терлецька) стали засновниками Міжнародної Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів, офіційно зареєстрованої у США 30 грудня 1980 р. Міжнародне Жюрі щорічно визначає лауреатів літературних і наукових нагород за «високу мистецьку вартість та своєрідність творів в галузі українознавства». На листопад 2017 р. їх стало вже 70 із десяти країн світу (половина — з України). Про величні справи Фундації написано дві книги [133; 134].

Омелян Миколович Антонович народився 6 лютого 1914 р. в м. Долина в родині службовця. В рідному місті здобув початкову освіту (1922–1926), далі навчався в гімназіях у Львові (1927–1931) та Перемишлі (1931–1932). Тоді ж включився у визвольний рух, за участь у національному підпіллі просидів у польській в'язниці декілька літ (1933–1936). Вивчав право в Люблінському університеті (1932), економіку — у Вищій торговельній школі в Познані (1937–1938) та Вищій господарській школі в Берліні (1939–1941). 5 березня 1943 р. отримав диплом доктора права УВУ в Празі.

В роки Другої світової війни продовжував підпільну боротьбу в рядах ОУН. В 1941–1942 рр. та 1943–1944 рр. він провів загалом більше двох з половиною років у німецькому концтаборі Заксенхаузен. Виконував організаційні функції в Проводі ОУН та в Закордонному Представництві Української Головної Вызвольной Рады (ЗП УГВР) у Мюнхені (1945–1948). Після закінчення курсів англійської мови працював помічником і перекладачем у консульстві США в Мюнхені (1948–1949).

У грудні 1949 р. Омелян і Тетяна Антоновичі емігрували до США. Від 1 січня 1951 р. до початку 1960-х рр. був представником ЗП УГВР у Вашингтоні. Водночас очолював «Об'єднання українців Вашингтона» (1954–1958, 1960–1961). Від 1960 р. до кінця 1990-х рр. займався фермерством.

О. Антонович був людиною твердого і сильного характеру, з високим почуттям гідності та громадянського обов'язку. Опублікував дві книги спогадів (1999, 2003), де надзвичайно талановито, із тонким художнім хистом описав свій життєвий шлях [113; 114].

Надзвичайно скромний, він не любив самореклами чи широкої публічної слави. Зате окремі документи з архіву свідчать про яскраві та цікаві епізоди його громадсько-політичної діяльності, незнані широкому загалу.

На початку 2000-х рр. О. Антонович передав до ЛННБ України ім. В. Стефаника колекцію творів мистецтва (18 назв), книгозбірню (понад 2 тис. книг), сімейний архів та архів Фондації О. і Т. Антоновичів (фонд № 282).

В процесі науково-технічного опрацювання першого опису архіву О. і Т. Антоновичів сформовано бл. 1 400 од. зб., які включають особисті документи та матеріали про їхню громадсько-політичну, професійну діяльність. Значну частину з них становлять колекційні матеріали, що відклались упродовж життя О. Антоновича. Опрацювання архіву триває.

В архіві зберігаються різноманітні, в т. ч. унікальні документи до історії українських національно-визвольних змагань, які дають можливість проаналізувати маловідомі епізоди цього процесу в часі (від середини 1930-х — до 1950-х рр.) і в просторі (від Галичини, Закарпаття*, Польщі — до Австрії і Німеччини). Ці матеріали відклались в архіві О. Антоновича в результаті його участі спочатку в молодіжних структурах ОУН, далі — непрямісної і неопублічної діяльності організаційного референта Проводу ОУН

---

* *Закарпаття* — від прізвища міністра закордонних справ Великої Британії (1919–1924) лорда Дж. Керзона, який у 1919 р. запропонував провести демаркаційну лінію для розмежування кордону між Польщею і РРФСР. «Лінія Керзона» була взята за основу для встановлення німецько-радянського (28 вересня 1939), польсько-радянського (16 серпня 1945) та польсько-українського кордонів (12 січня 1993).

і ЗП УГВР* в Німеччині наприкінці і після Другої світової війни, і закінчуючи роллю представника ЗП УГВР у столиці США впродовж десятка років у часи холодної війни.

Хронологічно слід почати із оригінальних документів слідства і судового процесу проти гімназійної молоді в Окружному суді у Перемишлі, де Омеляна Антоновича, Мирослава Прокопа** та інших учасників т. зв. «шкільної акції» звинувачували у належності до таємної ОУН (жовтень 1933 – червень 1934): протокол поліції, свідчення звинувачених, питання прокурора в ході слідства, акт обвинувачення, вирок, промова захисника та ін. [99], відмова у клопотанні батька щодо неповнолітнього О. Антоновича [82], постановою про амністію [89] і довідка про звільнення О. Антоновича [90].

Про цю ж судову справу нагадує фото Омеляна Антоновича з Ярославом*** і Осипом**** Демчуками після виходу з в'язниці у травні 1936 р. [11], які також проходили в справі слідства «шкільної акції» 1933 р. [113, с. 182, 208].

* *Українська головна визвольна рада (УГВР)* — орган політичного керівництва українським визвольним рухом, який оголосив себе «верховним органом українського народу в його революційно-визвольній боротьбі», утворений в Україні наприкінці Другої світової війни з ініціативи УПА й ОУН(б). В кінці 1944 р. за кордон виїхала частина членів УГВР і там створила *Закордонне Представництво (ЗП УГВР)* на чолі з о. Іваном Гриньохом. Микола Лебедь став генеральним секретарем закордонних справ.

** **Прокоп Мирослав** («*Вировий*»); 6 травня 1913, Перемишль — 7 грудня 2003, Нью-Йорк) — політичний і громадський діяч, публіцист. Член ОУН, засуджений на 7 років ув'язнення (1934). Член «Ініціативного комітету» для створення УГВР, учасник Великого Збору УГВР (11-15 липня 1944) та член президії УГВР; заступник голови (до 1983) ЗП УГВР; голова середовища УГВР (1987–1995); заступник голови (1952–1974) і голова (до 1981) дослідно-видавничої асоціації «Пролог»; редактор «Digest of Soviet Ukrainian Press» (від 1957), член редакції журналу «Сучасність»; дійсний член НТШ-А та УВАН.

*** **Демчук Ярослав** (? , Перемишль – ?) — студент права, пропагандивний референт Повітової ексективи ОУН, брат Осипи Демчук.

**** **Демчук Осипа** (24 березня 1912, Перемишль — 21 квітня 2002, Мюнхен) — випускниця гімназії в Перемишлі, член Ексективи і кур'єрка ОУН. Після Другої світової війни працювала в Бюро Проводу ЗЧ ОУН, редакції газети «Шлях Перемоги» (Німеччина).

Про міжвоєнний період діяльності ОУН свідчать, зокрема, декілька фотографій: 1) Омелян Антонович, Роман Шухевич*, Орест Семчишин** та інші українці-студенти Політехніки з Данціга (Гданська) на авіаційному вишколі пілотів планерів в червні 1939 р. [10; 114, с. 241, 243]; 2) Омелян Антонович серед українських політв'язнів (Дмитро Грицай***, Святослав Левицький****, Осип Тюшка^{5*} та ін.) у Нижній Австрії у жовтні 1939 р. [9]; 3) Омелян Антонович серед студентів з Відня і Граца та колишніх політв'язнів, добровольців до українського війська (Володимир Мазуркевич^{6*}, Мирослав Прокоп, Роман Цурковський^{7*}, Любомир

* **Шухевич Роман** («Роман Лозовський», «Тур», «Тарас Чупринка»; 30 червня 1907, Львів — 5 березня 1950, с. Білогорща, нині у складі м. Львова) — політичний і державний діяч, голова Крайового Проводу ОУН (1943–1950), генерал-хорунжий, головнокомандувач УПА (1943–1950), голова Секретаріату УГВР (1943–1950).

** **Семчишин Орест** — гімназист, член ОУН з Бережанщини (1932).

*** **Грицай Дмитро** («Перебийніс»; 1 квітня 1907, с. Дорожів, нині Верхній Дорожів, Дрогобицького р-ну Львівської обл. — 22 грудня 1945, Прага) — політичний і військовий діяч, референт Крайової ексективи ОУН на західноукраїнських землях (1933–1934), генерал-хорунжий УПА, начальник її головного штабу (від січня 1944).

**** **Левицький Святослав** («Свєнтек»; 1916, Відень — 9 серпня 1966, Чикаго) — військовий діяч, сотник, член ОУН, закінчив гімназію в Бережанах, після вересня 1939 р. у Кракові проходив старшинський вишкіл, вступив до підрозділу «Нахтігаль», потім до дивізії «Галичина», далі — до УПА. Від 1945 р. — на Заході, співпрацював із ЗП УГВР у Мюнхені, емігрував до США, співорганізатор Товариства колишніх вояків УПА.

^{5*} **Тюшка Осип** (20 березня 1908, с. Старий Мізунь Долинського р-ну Івано-Франківської обл. — 2 вересня 1983, Інсбрук) — політичний діяч, член ОУН (від 1929); гімназійний товариш і довгорічний помічник С. Бандери. На початок Другої світової війни — тереновий провідник ОУН у Німеччині; після 30 червня 1941 р. — у концтаборі Заксенхаузен. Після Другої світової війни працював разом з С. Бандерою в Інсбруці.

^{6*} **Мазуркевич Зиновій** («Влодко»; 19 серпня 1919, с. Стоянів Радехівського р-ну Львівської обл. — 7 жовтня 1944, Радехівський р-н) — військовик, від травня 1941 р. у курені «Нахтігаль».

^{7*} **Цурковський Роман-Маркіян** (15 січня 1917, с. Велика Тур'я Долинського р-ну Івано-Франківської обл. — 1 січня 2007, Торонто) — д-р медицини, лікар-ортопед, меценат і громадський діяч в Торонто.

Ортинський* та ін.) на Буковині в кінці травня — на початку червня 1941 р. [7; 113, с. 259].

На початку вересня 1942 р. одразу після звільнення з концтабору О. Антонович зустрічався у Берліні із Ярославою**, дружиною Степана Бандери. Збереглися фото, на яких зображені Ярослава з дочкою Наталією, а також О. Антонович з Наталією*** [5; 113, с. 283].

В кінці війни Провід ОУН почав налагоджувати контакти із союзниками на Заході. Один із шляхів пролягав через Балкани до Італії [113, с. 330-341]. В архіві збереглося фото з цих подій за участю Омеляна Антоновича та Миколи Лебеда**** [61].

Середню освіту здобув у Стрию (1936), медичні студії — у м. Грац (1942). Учасник військових з'єднань ДУН у 1941 р., лікар похідних груп ОУН, від 1945 р. — в Українській дивізії «Галичина», був інтернований у Ріміні (Італія).

* **Ортинський Любомир-Орест** (6 червня 1919, с. Михалевичі Дрогобицького р-ну Львівської обл. — 27 липня 1961, Нью-Йорк) — політичний і громадський діяч, журналіст, редактор. Закінчив гімназію в Стрию, де вступив у ряди ОУН, студював у Варшаві і Відні, провідний член ОУН на Австрію. Вояк 2-го куреня ДУН «Роланд», старшина УД «Галичина». Д-р політичних наук (жовтень 1947 р.; Мюнхенський університет). У Німеччині — член ЗП УГВР, член редакції газети «Сучасна Україна», дописував до тижневика «Український самостійник» (від 1954). Після переселення до США (кінець 1956) працював у дослідницько-видавничому об'єднанні «Пролог», дописував до газет «Свобода», «Америка» та ін.; акредитований журналіст при ООН, учасник міжнародних конференцій; співредактор першого числа журналу «Вісті комбатанта», один із організаторів і керівників Братства 1-ої УД УНА.

** **Опарівська Ярослава** (14 вересня 1917, Сянок, Польща — 17 серпня 1977, Торонто) — політична діячка, керівник жіночої мережі і юнацтва ОУН, член Асоціації українських студентських організацій у Польщі (до 1939). Дружина Степана Бандери (1940), з дітьми переїхала до Торонто (1960), де працювала в різних українських організаціях.

*** **Бандера Наталія** (26 травня 1941, Сянок, Польща — 13 січня 1985, Мюнхен) — донька С. Бандери.

**** **Лебедь Микола** («Максим Рубан», «Марко» та ін.; 11 січня 1909 (23 листопада 1910), смт Нові Стрелища Жидачівського р-ну Львівської обл. — 19 липня 1998, Піттсбург) — політичний діяч, один із лідерів ОУН. Учасник III Надзвичайного великого збору ОУНР (21-25 серпня 1943), голова Головної ради ОУНР і керівник Референтури

О. Антонович після виходу восени 1944 р. з концтабору Заксенгаузен* записав спогади про свої поневіряння [2]. Ще одне фото на цю ж тему: колишні «кацетники» із Заксенгаузена Омелян Антонович, Василь Безхлібник**, Олег Вітошинський*** на відпочинку в горах [8].

О. Антонович як організаційний референт ОУН «на еміграцію» був безпосереднім учасником або свідком багатьох подій підпільної боротьби [1].

В 1952 р. ЗП УГВР у Нью-Йорку створило дослідницько-видавниче об'єднання «Пролог» (Prolog Research and Publishing Association, Inc.), яке видавало однойменний англomовний журнал (1957–1960), місячник «Digest of Soviet Ukrainian Press» (1957–1977), український науково-публіцистичний журнал «Сучасність» від 1961 р. Членами дослідницької («Студійної») групи «Прологу» були: О. Антонович, Р. Олесницький**** та К. Кохно^{5*} (1956).

зовнішніх зв'язків при Проводі ОУНР. Співзасновник УГВР та генеральний секретар закордонних справ УГВР (1944). Вийхав на Захід для встановлення контактів із західними союзниками. Від грудня 1949 р. — у США, очолював «Пролог» (1952–1974), член управи Українського товариства закордонних студій у Мюнхені (1956–1991) та видавничого комітету «Літопис УПА» у Торонто (1975). Автор книги «УПА» (1946).

* *Заксенгаузен* (Заксенгавзен, Заксенгаузен-Оранієнбург) — концтабір у Німеччині. Названий за однойменною дільницею м. Оранієнбург, що на околицях Берліна.

** **Безхлібник Василь** («*Беркут*»); 27 лютого 1913, с. Соколів Кам'янка-Бузького р-ну Львівської обл. — 2 червня 1995, Торонто) — громадсько-політичний діяч, редактор, публіцист. Учасник II Великого Збору ОУН в Кракові (1941), тереновий провідник ОУН в Німеччині (1941–1942), в'язень тюрми у Берліні та концтабору Заксенгаузен (5 травня 1943 — 20 жовтня 1944). В діаспорі — генеральний секретар Світового конгресу вільних українців (1979-1983).

*** **Вітошинський Олег** — молодший брат *Бориса* («*Беріца*») 18 серпня 1914, Перемишль — 4 грудня 1991, Олява, Польща), гімназійного товариша О. Антоновича в Перемишлі.

**** **Олесницький Роман** (1906–1990, Нью-Йорк) — редактор часопису для української молоді «Вогні» у Львові (виходив до 1939), секретар «Прологу», адвокат у Нью-Йорку.

^{5*} **Кохно Катерина** (22 вересня 1925, с. Млів Городищенського р-ну Черкаської обл. — 1 травня 2017, Ланкастер, Па) — науковець, громадський

Д-р О. Антонович, як один із співзасновників «Прологу», із середини 1950-х рр. для виконання дослідницьких завдань працював у бібліотеках і архівах Вашингтона. Він переглядав бібліотечні каталоги та періодичні видання на предмет матеріалів про «українське підпілля і боротьбу УПА (1940–50-і роки)».

У результаті цих пошуків в архіві залишилась частина робочої картотеки [17]. На кількох сотнях бібліографічних карток подано бібліографічний опис джерела та коротка анотація змісту англійською мовою. Джерела мають різну глибину пошуку. При перегляді лондонської газети «The Times» за 1939–1955 рр. було знайдено лише 15 публікацій. Американську «New York Times» також проглянуто приблизно за ті ж роки (1939–1956), виявлено 87 публікацій. На картках є записи О. Антоновича та іншої особи.

З польської преси проглянуто річники видань «Polska Zbrojna» (Варшава, 1947, січень-грудень; 69 карток) і «Rzecz Pospolita» (Варшава, 1947, 30 березень, 3 травень; 2 картки).

З чеської преси проглянуто сім празьких видань за 1947 або 1947–1948 рр.: «Obrona Lidu» (1947; 21 картка), «Rudé právo» (1947–1948; 28 карток); «Svobodné Slovo» (1947–1948; 27 карток), «Mladá Fronta» (1947; 2+7 карток), а також «Svobodné Noviny», «Prace», «Lidová Demokracie» (усі — по 4 картки). Із словацької преси за той же період опрацьовано щоденну газету «Národná Obroda» (Братіслава; 18 карток) й ін.

У 1980-х рр. О. Антонович працював у Національному архіві США (The U.S. National Archives and Records Administration), де копіював трофейні німецькі документи з архіву служби безпеки (*Sicherheitspolizei* і *Sicherheitsdienst*) про ОУН та УПА. Документи охоплюють період від 2 липня 1941 р. до 14 травня 1943 р. Вперше опубліковані у 21-му томі «Літопису Української Повстанської Армії» під назвою «УПА в світлі німецьких документів. Книга третя» [131].

В архіві О. Антоновича основні частини цього видання зберігаються під назвою «Німецькі документи-звіти про підпілля ОУН-УПА до 21 тому «Літопису УПА» (опрацювання і редагування)» [58].

діяч. Вивчала медицину в університетах Вінниці і Львова, захистила докторат в УВУ у Мюнхені та у Колумбійському університеті (США; 1950). Викладала у багатьох університетах, виступала на міжнародних конференціях, у Білому Домі, на брифінгах з важливих державних і міжнародних проблем.

Рукописна частина матеріалів О. Антоновича, що не увійшла в книгу, має назву «Чорновики мого опрацювання звітів нацист. Sicherheitsdienst з перших місяців їх приходу в Україну 1941 р.». Виписки з німецьких документів згруповані за темами: «Загальна ситуація», «ОУН Б», «ОУН М», «Інші укр. політичні угруповання»; «Конфлікт Б[андера]-М[ельник]», «Церква», «Аліанти німців (румуни, мадари)», «Поляки» та ін. [3].

Редактор книги, один із чільних дослідників історії УПА проф. Петро Й. Потічний* у *Передмові* писав: «Більшість документів в цьому томі походять з Державного Архіву США у Вашингтоні. Вони були зібрані і переписані д-р Омеляном Антоновичем. Він також закупив і передав мікрофільми цих документів для Архіву Літопису УПА у Торонто» [131, с. 7, 11].

Проф. П. Потічний подарував О. Антоновичу кілька своїх розвідок і доповідей (в т. ч. англомовних), де розповідав правду про український визвольний рух для західного світу [51; 53; 93-96].

Для дослідників повстанського руху буде цікава інформація про трофейні німецькі документи на мікрофільмах [52], перелік німецьких документів, захоплених в часі і після Другої світової війни, доступних для неофіційних досліджень в Національному архіві США [79], бібліографічна картотека (включно із робочими нотатками) про трофейні німецькі архівні матеріали із фондів Бібліотеки Конгресу США, Інституту Гувера, а також Військових Трибуналів США про підпілля ОУН і УПА в 1941–1943 рр. [16].

Відомий громадсько-політичний діяч Євген Стахів** у своїх спогадах писав, що «від 1951 р. почалася співпраця між ЗП УГВР і американськими державними чинниками» [129, с. 260].

---

* **Потічний Петро-Йосип** («Воробчик»; 2 червня 1930, с. Павлокома повіту Ряшів (Жешув) Підкарпатського воєводства) — професор історії Університету Мак-Мастер (м. Гамільтон, Онтаріо, Канада), діяч української діаспори, співредактор 77-томного видання «Літопис УПА». У чотирнадцять років вступив зв'язковим у відділ «Громенка», з яким здійснив пропагандивний рейд на Захід (1947).

** **Стахів Євген** («Борис», «Павлюк», «Стах»; 15 вересня 1918, Перемишль — 26 січня 2014, Нью-Йорк) — діяч українського підпілля на Донбасі, в Маріуполі і Луганську в роки Другої світової війни, один із засновників УГВР (1944). У США (від 1949) — заступник голови

Примітно, що О. Антонович з дружиною після однорічного перебування в Ньюарку і Нью-Йорку саме 1 січня 1951 р. переїхали до Вашингтона і від того часу, як сам зазначав, він був представником ЗП УГВР у столиці. Очевидно, що оті контакти з «американськими державними чинниками» йшли через нього. Про це в «Спогадах» О. Антонович майже нічого не згадує. Однією з ілюстрацій такої діяльності є його фото з о. д-ром Іваном Гриньохом*, який очолював тоді ЗП УГВР, зроблене перед входом до Департаменту США [6].

Іншим прикладом служить фотографія того ж періоду з кур'єром українського підпілля «Богданом», який, як О. Антонович згадував автору статті, «був післаний для зв'язку з Шухевичем, вернувся, помер в Нью-Йорку» [4].

Головне командування УПА, щоб зняти інформаційну блокаду СРСР про український повстанський рух, організувало військово-пропагандистські рейди відділів УПА до сусідніх з Україною країн як елемент військової тактики і пропаганди. Закордонні рейди успішно пройшли у 1945-1950 рр. по території Білорусі, Польщі, Чехословаччини та Румунії. У 1950 р. була невдала спроба рейду до Литви [117; 124; 132, с. 229-239].

О. Антонович переписав замітку з газети «The Daily American» про арешт австрійською поліцією чотирьох українських партизан, що десять тижнів йшли від м. Турка** на Захід [75].

У короткому інформаційному звіті (машинопис) йдеться про те, що один підвідділ УПА під командуванням сотника «Хмари»,

---

Українсько-Американської Координаційної Ради, один із керівників Товариства українсько-єврейських зв'язків в Америці, член Управи Українського Народного Дому в Нью-Йорку, президент Середовища УГВР.

* **Гриньох Іван**, о. д-р (28 грудня 1907, с. Павлів Радехівського р-ну Львівської обл. — 14 вересня 1994, Мюнхен) — церковний, громадський і політичний діяч, другий віце-президент УГВР, в еміграції — голова Закордонного представництва УГВР (1946–1983) та Українського товариства закордонних студій у Мюнхені (1956–1990); професор УВУ в Мюнхені, професор УКУ в Римі (від 1963), голова Українського богословського наукового товариства (від 1969), патріарший митрат-архімандрит (від 1982).

** *Турка*, м., райцентр Львівської області, розташоване на півдні у Карпатах, поблизу кордону із Польщею і Словаччиною.

«продовжуючи ці славні традиції УПА», влітку 1949 р. здійснив політично-пропагандивний рейд на територію «т. зв. Румунської Демократичної республіки» і перебував там два тижні (від 17 червня 1949 р.) [50].

Рейди УПА теренами Чехословаччини досліджував, зокрема, В. В'ятрович, описавши перший (серпень 1945) і другий (взимку 1946) словацькі рейди, перехід сотень УПА на Захід влітку-восени 1947 р. [117, с. 62-125]. В. В'ятрович вказує, що «тема рейдів УПА чехословацькими теренами є досить бідно представлена фотографічними матеріалами», для прикладу називаючи фотографії з рейду сотні «Бурлаки», а також дві світлини сотні «Громенка», зроблені незабаром після прибуття до американської зони окупації» [117, с. 34]. В своїй праці він покликається на докладний опис цих переходів у спогадах Василя Галаси*, який був безпосередньо пов'язаний із підготовкою і проведенням трьох рейдів до ЧССР [107; 108].

Влітку 1947 р. підрозділи Михайла Дуди — «Громенка»** , Володимира Щигельського — «Бурлаки»*** , Романа Гробельського —

---

* **Галаса Василь** (справжнє *Галадза*; псевдо: «*Орлан*»; літературний псевдонім «*Зенон Савченко*»; 12 листопада 1920, с. Білокриниця Підгаєцького р-ну Тернопільської обл. — 5 жовтня 2002, Київ) — діяч українського національно-визвольного руху, крайовий провідник ОУН Північно-західних українських земель, полковник УПА, в. о. командира УПА-Північ (січень 1951 – 11 липня 1953).

** **Дуда Михайло** («*Громенко*»; 21 листопада 1921, с. Сороки-Львівські Пустомитівського р-ну Львівської обл. — 7 липня 1950, біля с. Танява, нині Болехівська міськрада Івано-Франківської обл.) — військовий діяч, поручник УПА, командир «Залізної сотні» (Ударники-2), яка увійшла у склад рейдової частини (бл. 500 вояків) П. Миколенка-«Байди» — одного з командирів оперативної групи УПА-Захід. Після 99 днів маршу, важких боїв, подолавши понад тисячу кілометрів, 5 вересня 1947 р. перші вояки сотні «Громенка» прийшли до Західної Німеччини. Ця дорога на Захід описана в автобіографічній книжці М. Дуди «У великому рейді» (Мюнхен, 1956).

*** **Щигельський Володимир** («*Бурлака*»; 8 серпня 1921, Львів — 7 квітня 1949, Ряшів, Польща) — військовий і політичний діяч, поручник УПА, командир сотні «Ударники-4», керівник пропагандивного рейду в Східну Чехословаччину в червні-вересні 1947 р.

«Бродича»* та ін. здійснили одну з найвідоміших акцій УПА — т. зв. Великий рейд від Закерзоння до американської зони окупації в Баварії. Про визвольну боротьбу УПА заговорила західноєвропейська і американська преса [124, с. 120; 132, с. 233, 239].

Там уже їм та іншим окремим групам повстанців, які дійшли до Австрії чи Німеччини, була надана допомога та опіка з боку українських інституцій (ЗП УГВР, ЗЧ ОУН**) [124, с. 65-70]. Безпосереднім учасником цього процесу був Омелян Антонович [113, с. 365-367], який мав уповноваження від Петра Миколенка-«Байди»*** і Михайла Дуди-«Громенка» «заступати**** [інтернованих вояків УПА. — Я. С.] в Деггендорфі^{5*} у всіх установах» [12], а від ЗП УГВР — «опікуватися прибулими на терен Німеччини і Австрії бійцями УПА» [62].

В архіві О. Антоновича зберігається оригінальна картонна коробка із його написами: «Самі УПА-івські фото» і «УПА. 1947» [68], в якому зберігається 166 чорно-білих тогочасних фотографій різного розміру, в основному — неідентифіковані. Відсутні будь-які пояснення до них, лише на звороті трьох фотографій виявлено написи олівцем: «Надр[айон] Лемківщина. 18.VIII.47» та «Надр[айон] БСБ Лемківщина. Словаччина. Вересень 47».

---

* **Гробельський Роман** («Бродич», «Роман»; 1919, с. Стефкове, тепер гміна Вільшаниця Підкарпатського воєводства — 8 лютого 1949, Ряшів, Польща) — військовий діяч, поручник, командир сотні «Ударники-1». В ніч з 26 на 27 вересня 1947 р. під час рейду перетнув кордон із ЧССР, 30 жовтня був захоплений у полон, переданий польській владі, 14 січня 1949 р. засуджений до смертної кари.

** *Закордонні частини ОУН (ЗЧ ОУН)* створив С. Бандера у лютому 1946 р.

*** **Савченко Микола** («Миколенко Петро», «Байда»; 20 лютого 1921, с. Березова Лука Гадацького р-ну Полтавської обл. — 1 січня 1979, Детройт) — хорунжий УПА, командир сотні «Східняки» і 2-го Перемиського куреня, заступник керівника місії УПА за кордоном, член ЗП УГВР (1948–1950), співорганізатор і неодноразовий голова Об'єднання колишніх вояків УПА в США, ініціатор створення Видавничого комітету «Літопис УПА» (Торонто).

**** *Заступати* — допомагати, піклуватися.

^{5*} *Деггендорф* (нім. *Deggendorf*), місто в землі Баварія.

Відбитки цих фотографій, які походять, правдоподібно, з архіву ЗП УГВР, є в архіві Центру досліджень визвольного руху і відомі в науковому світі [115; 132].

В альбомі «Українська повстанська армія. Історія нескорених» використано 16 фотографій, які входять також до колекції О. Антоновича [132, с. 65, 74, 80-81, 104-105, 150, 158, 206, 232, 234, 237, 238, 263, 264, 266, 268]. Фото із серії «Панахида на могилі полеглих. Промовляє курінний капелан о. «Яворенко»* (східна Лемківщина) та фото Ірини Савицької («Бистрої»)** видано без вказування дати. Одне фото («Свято Зброї в сотні «Ударник-4». Перемищина») датоване 31 серпня 1945 р., інші — 1946–1947 рр. На них відображені такі епізоди: «На постой (Дурницький ліс біля Перемишля. Зима 1947 р.)»; «Лемківський надрайонний провід ОУН та його боївка перед відходом на Захід. Лемківщина, 19 серпня 1947 р.»; «Повстанці на позиціях у лісі» і «Польовий медпункт УПА» (Закерзоння, 1946); «Група повстанців під час рейду теренами Словаччини» (1947); «Сотня «Ударник-2» після переходу в американську зону окупації Пассау***» та «Сотня «Ударник-2» в товаристві американської військової поліції. Пассау, вересень 1947 р.»; «Володимир Щигельський — «Бурлака»; «Бурлака» зі своїми вояками на зайнятих позиціях»; «Сотня «Ударник-4» зайняла позиції перед боєм» (Закерзоння, 1946); «Курінний Михайло Гальо «Коник»**** і повстанці перед початком акції коло Бірчі^{5*}».

* **Радьо Андрій**, о. («Яворенко»; 1 червня 1909, с. Корівники Перемиського повіту — 1967, с. Бабухів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.) — греко-католицький священник, курінний капелан УПА. Під час рейду на Захід (1947) його арештувала австрійська поліція і передала НКВД. Військовий Трибунал СРСР 8 січня 1948 р. засудив його на 10 років.

** **Савицька Ірина** («Бистра»; 30 жовтня 1925, Львів — 19 листопада 2015, Мюнхен) — провідниця жіночої мережі ОУН Львівщини, зв'язкова Р. Шухевича, голова Крайового Українського Червоного Хреста. Вийшла заміж за В. Козака в еміграції (1949).

*** *Пассау* (нім. *Passau*) — місто в Нижній (Східній) Баварії.

**** **Гальо Михайло** («Коник»; 1914, м. Хирів Старосамбірського р-ну Львівської обл. — 7 січня 1946, с. Бірча Перемиського повіту) — підполковник УПА (посмертно), командир Перемиського куреня УПА (ТВ-26 «Лемко»).

^{5*} *Бірча*, с. Перемиського повіту Підкарпатського воєводства у Польщі.

Крім групових і портретних фотографій повстанців, зображених у рейдах, шикунаннях, на постої в лісі і т. п., є цікаві групові і окремі фотографії жінок і цивільних осіб, часом поруч із вояками.

Таким чином, ці 166 фотографій відображають щоденну діяльність кількох підрозділів УПА, які діяли на території сучасної Польщі («Перемищина», «Закерзоння») в серпні 1945, 1946 і 1947 рр., і стосуються підготовки і проведення Великого рейду у Словаччину та до американської зони окупації влітку 1947 р. Після прибуття повстанців до Баварії матеріали цього рейду (фотографії, листівки, інші матеріали) передані до архіву ЗП УГВР.

Фотографію, на якій зображений вояк УПА з двома озброєними синами-підлітками, О. Антонович помістив у своїх «Спогадах». Там же він подав фото чільних діячів Р. Шухевича і В. Сидора* [113, с. 201, 214, іл. до розд. VIII].

Крім фотографій, в архіві відклались інші матеріали і документи, які стосуються Великого рейду, зокрема підрозділу М. Дуди-«Громенка»: «Евіденційний Листок»** ройового УПА Теофіля Тицького*** [26] та фрагмент щоденника, де згадано «к-ра Громенка» [74].

Збереглися інші матеріали, пов'язані з діяльністю т. зв. «запілля» УПА на території Закерзоння 1946 р., зокрема господарської, медичної та інших служб УПА. Документи для польського населення дублювались українською і польською мовами [65]. На потреби підпілля серед населення збирали грошові позики в обмін на своєрідні підпільні облігації — «бофони» (скор. від «бойовий фонд»), призначені на бойові фонди ОУН і УПА. Вони також функціонували як повстанські гроші, їх видавали уповноважені особи населенню за добровільно внесені або стягнуті як контингент гроші, продукти

* **Сидор Василь** («Шелест»; 24 лютого 1910, с. Спасів Сокальського р-ну Львівської обл. — 14 (17) квітня 1949, поблизу с. Осмолода Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.) — полковник УПА, командир оперативної групи УПА-Захід (1944–1949), крайовий провідник ОУН Карпатського краю, Генеральний суддя ОУН, заступник головного командира УПА.

** «Евіденційний Листок» — реєстраційна анкета; *евіденція* (лат.) — певні відомості про щось.

*** **Тицький Теофіль** (1923, с. Явірник Руський коло Бірчі — 1 січня 1946 р. коло с. Ляхова Перемиського повіту Підкарпатського воєводства, Польща) — ройовий УПА.

чи одяг. Бофони були одним із засобів поширення визвольної ідеології. В обігу були також «квити» («квіти») — квитанції [116; 132, с. 91-103]. В архіві Омеляна Антоновича збереглися бофони з номіналом у 50 і 100 злотих для населення у Закерзонні [18] і «квит» на 20 злотих [78].

Серед документів, які стосуються діяльності Повстанської армії на території Чехословаччини, збереглися «квити» Оперативної групи УПА та Військової інтендантури УПА про «даток на фонд боротьби поневолених народів з большевизмом» (1946 р.) [64].

Збереглися оригінальні документи (січень 1947 – лютий 1948) про організаційні видатки ОУН («квіти», бони, транспорті квитки, рахунки та інші свідчення; усі документи — автографи з підписами кількох десятків осіб), які контролював О. Антонович [44].

В архіві О. Антоновича наявні інструктивні матеріали ЗЧ ОУН [24]; допоміжні навчальні матеріали: огляд довоєнного періоду Червоної Армії [47], огляди історії, діяльності і структури ЧК-ГПУ-НКВД [32; 43]; огляд «методики проведення розвідки проти ворожої держави» «Сині-червоні» [60], інструкція для проведення «переслуху» [14]; «Поборювання партизан регулярною армією. Бойові вказівки для поборювання партизан» (переклад з німецьких військових матеріалів; штамп «Архів З.П. У.Г.В.Р.») [48] та огляд «Загальний терор» (переклад з польських матеріалів) [29].

Кілька антиукраїнських матеріалів були скеровані проти повстанського руху: звернення радянських каральних органів проти УПА [40] та звернення польських і чехословацьких державних органів проти рейдів УПА на теренах Закерзоння і ЧССР [35].

Значну частину серед колекційних матеріалів архіву становлять українські пропагандистські та агітаційні матеріали: «Куми-«визволителі» (Як воно було ... Як воно є ... Та як воно буде). Плакат-додаток до сатиричного часопису УПА «Український Перець», який «випустив Відділ Пропаганди УПА» у травні 1944 р. (вісім карикатур із віршованими текстами проти Гітлера і Сталіна) [23]; три оригінальні пропагандистські листівки, одна — з дереворитом «Людей у ярма запрягли» Ніла Хасевича [63], поштівки Відділу Пропаганди УПА «За Українську Самостійну Соборну Державу» (1943, 1944) [22] та листівки до другої і п'ятої річниць створення Української Головної Визвольної ради [19], збірка повстанських вітальних поштівок «З Різдом Христовим!» та «Христос Воскрес!» [28; 71].

Дві оригінальні листівки за 1948 р. О. Антоновичу передали його земляки-ветерани УПА із знайдених на початку 2000-х рр. архівів УПА [45].

Частина підпільних документів відклалася в архіві О. Антоновича у вигляді фотокопій: 1) інформаційні матеріали ЗП УГВР, що готувалися для населення, — звернення повстанців до української родини напередодні Різдва (січень 1949) та «Заклики» до десятиріччя «т. зв. включення західних областей України до складу СРСР» (вересень 1949) [66]; пісні «Заповіт повстанця» та «Гей, чи ж то не яструб» про командира «Яструба» [31; 72, с. 15; 130, с. 108-109]; пропагандистські листівки-картки УПА невстановленого художника, який підписався «ЗТБ» у правому нижньому кутку малюнка [аббревіатура подібна до скорочених псевд Ніла Хасевича — «Бей» і «Зот». — Я. С.] [27].

Загальновідомим є ім'я Ніла Хасевича*, повстанського художника, графіка, автора 150 дереворитів, які частково видано в альбомі «Графіка в бункрах УПА» (1952) [118]. В передмові зазначено, що відбитки з дереворитів Н Хасевича зберігаються в архіві ЗП УГВР. Тоді ж про деякі з них згадав також Л. Шанковський [72, с. 17-19]. В архіві О. Антоновича відклалась фотокопія відомих дереворитів Н. Хасевича з різних серій, зокрема «За Українську Самостійну Соборну Державу» із серії «Кличі ОУН» та портрет полковника Д. Клячківського** з портретної серії [69]. Найширше

* **Хасевич Ніл** («Бей», «Зот» та ін.; 25 листопада 1905, с. Дюксин Костописького р-ну Рівненської обл. — 1952, біля с. Сухівці Рівненського р-ну Рівненської обл.) — художник, графік, громадсько-політичний діяч ОУН і УГВР, працював художником і редактором, керував друкарнею, готував ілюстрації до сатиричних журналів УПА «Український перець» та «Хрін», оформляв летючки, листівки, підпільні видання, випустив альбом карикатур, розробив проекти нагород, прапорів, печаток, бофонів.

** **Клячківський Дмитро-Роман** («Охрім», «Роман», «Клим Савур»; 4 листопада 1911, м. Збараж Тернопільської обл. — 12 лютого 1945, між селами Оржівські хутори та Суськ Рівненської обл.) — провідник ОУН м. Львова (1941), крайовий провідник ОУН ПЗУЗ (01.1942 – 02.1945); організатор і перший командир УПА на Волині (05.1943 – 11.1943), командир УПА-Північ (11.1943 – 02.1945), член ГВШ УПА, полковник УПА (посмертно).

представлена знаменита серія «Волинь в боротьбі», а також колгоспна серія [70].

Серед друкованих матеріалів в архіві Антоновичів слід назвати «Календарець українського повстанця» на 1947 р. [33]. Кілька брошур О. Антонович означив як «краєві оригінали», зокрема М. В. Вирового [М. Прокопа] «Україна і Росія (Сучасний стан, ставлення проблеми і перспективи)» (1943) [21].

У відповідь на нарис ОУН А. Мельника про історію партизанської боротьби УПА на Волині і в Галичині від 1941 до 1944 рр. «Український ліс у правдивому світлі» [57], редакція часопису «До зброї»^{*} ОУН С. Бандери видала свою версію: «Патріоти Партії» (1946) [59].

Монографію Миколи Лебеда «УПА. Українська повстанська армія, її генеза, ріст і дії у визвольній боротьбі українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу» видало Пресове бюро УГВР 1946 р. [39].

Тут зберігається і книжка, яка вийшла роком пізніше (1947), «В ім'я правди (до історії повстанчого руху в Україні)» О. Шуляка (псевдо Олега Штуля^{**}), відомого діяча ОУН мельниківської течії [73].

Зразком законспірованого видання, схованого під палітуркою радянського видання «Н. И. Анисимов. Колхозный строй в отечественной войне» (М., 1945), служить російськомовне звернення Комітету АБН^{***} до радянських солдатів і офіцерів [36]; в іншому

---

^{*} «До зброї» — часопис військово-політичної думки представників українського визвольного руху на чужині. Видавав з липня 1943 р. політичний відділ Головного Командування УПА; головним редактором був Яків Бусел («Галина»). На чужині видавав щомісяця Військовий Центр, згодом — Місія УПА при ЗП УГВР.

^{**} **Штуль Олег** (О. Жданович, О. Шуляк; 1 липня 1917, с. Лопатичі Олевського р-ну Житомирської обл. — 4 листопада 1977, Торонто) — політичний і військовий діяч; в роки Другої світової війни був ад'ютантом отамана Т. Бульби-Боровця, засновника УПА «Поліська Січ». Після смерті А. Мельника в 1964 р. О. Штуль-Жданович очолив ОУН (м).

^{***} *Антибільшовицький блок народів (АБН)* — об'єднання політичних організацій поневолених народів Східної Європи і Азії для боротьби з більшовиками. Створений в листопаді 1943 р. з ініціативи ОУН на

зверненні Комітету АБН «Смерть Тиранії» йдеться про заклик до визвольної революції народів [37].

З офіційних документів ОУН в архіві представлені: Програма (затверджена на III-му Великому Зборі Українських Націоналістів 30 серпня 1947 року) [56], Деклярація Проводу Українських Націоналістів з нагоди III-го Великого Збору Українських Націоналістів (серпень 1947) [55], звернення до українців «У річницю Листопадового Зриву. 1918. 1/XI. 1947» [46]; Заява Проводу Закордонних частин ОУН (С. Бандери) щодо «співпраці з американськими чинниками, до їх концепції і заходів щодо творення спільного антибольшевицького фронту» (1952) [54].

В архіві відклались копії листування Степана Бандери з Дарією Ребет* та ін. (1950–1951) [13], а також із Зиновієм Матлюю**, Левом Ребетом*** та іншими представниками ЗП УГВР (1953–1954) [25] у справі розколу в проводі ЗЧ ОУН [109; 110; 120].

О. Антонович так доповнив інформацію про автора одного листа від 30 жовтня 1945 р. з Варшави: «В результаті угоди УНДО****

таємній першій конференції на Волині. На установчому конгресі 16 квітня 1946 р. у Західній Німеччині АБН було реорганізовано.

* **Ребет Дарія** (дівоче прізвище: *Цісик*, псевдо: «*Орлян*», «*Роберт*», «*Вільшинська*»); 26 лютого 1913, м. Кіцмань Чернівецької обл. — 5 січня 1992, Мюнхен) — політична і громадська діячка, публіцист, за фахом правник; голова Проводу ОУНЗ (1979–1991); член редколегій часописів «Сучасна Україна», «Сучасність» та «Український самостійник», автор статей про ідеологію ОУН, український визвольний рух.

** **Матла Зиновій** (26 листопада 1910, с. Містки Пустомитівського р-ну Львівської обл. — 23 вересня 1993, Філадельфія) — діяч ОУН, учасник визвольних змагань 1940–1950-х рр. Після війни — в Німеччині, від 1952 — у Франції, в тому ж році емігрував до США, член редколегії та головний редактор часопису «Америка» (1971–1981).

*** **Ребет Лев** («*Левко*», «*Лисий*», «*Стар*»); 3 березня 1912, м. Стрий Львівської обл. — 12 жовтня 1957, Мюнхен) — політичний діяч, публіцист, адвокат, один з лідерів ОУН, у грудні 1956 р. вийшов з ОУНР і разом з Матлюю створив нові керівні органи Закордонних частин ОУН; співробітник газет «Українська трибуна», «Час» та «Сучасна Україна».

**** *Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО)* — найбільша українська політична партія в Галичині (11 липня 1925 — вересень 1939; голови — Дмитро Левицький та Василь Мудрий), виступала за унормування українсько-польських відносин у Польщі.

з поляками п'ять-шість українців прийняли до польської дипломатичної служби у Варшаві. Один з них — «Карий», був у Польщі, це лист до свого зверхника^{*}. В ньому автор «Карий» повідомляє про українські поселення у Польщі у 1944–1945 рр.; результати своїх переговорів із Краєвим Проводом АК^{**} щодо ненападу і співпраці; меморіали, які він склав в амбасадах США і Великобританії у Варшаві 18 вересня 1945 р.; розмови із представниками польських партій та ін. [34].

До блоку матеріалів, які в архіві відклалися в перекладі англійською мовою, О. Антонович подав автору статті такий коментар: «Звітування УПА до «гори». Деякі матеріали (наприклад, П. Полтави) — перекладені англійською мовою — для американських урядових інституцій. Переклад наш, в «Пролозі». На деяких стоїть штамп «Secret», бо це матеріали із підпільної збройної боротьби УПА проти ССРСР, з яким Америка мала офіційні дипломатичні стосунки».

Серед англomовних матеріалів є звернення ЗП ОУН / ЗП УГВР (вересень 1944) [30]; заклик «Воюючої України до всієї української еміграції», який підписали провідники УГВР та УПА з воюючої України (листопад 1949) [87]; список нагороджених вояків, які подав Т. Іліян^{***} (березень 1950) [85]; повідомлення від імені УПА, УГВР і ОУН в Україні про смерть генерал-хорунжого Тараса Чупринки українською [20] і англійською [100] мовами; роз'яснення українського визвольного підпілля щодо ставлення до співробітників радянських органів у Західній Україні [101]; стаття щодо доповнень до Програми Третього Збору ОУН [88].

Про соціально-політичну й економічну ситуацію повоєнних років в Галичині свідчать звіти районних провідників^{****} (переклади

^{*} *Зверхник* — керівник, начальник.

^{**} *Армія крайова (АК)* — збройні сили польського підпілля під час Другої світової війни (1939–1945), підпорядковувалися польському еміграційному уряду в Лондоні.

^{***} **Масвський Анатолій** («Іліян Т.»; 1918, с. Кустин Рівненського р-ну Рівненської обл. — 1955, біля с. Здовбиця Здолбунівського р-ну Рівненської обл.) — провідник Рівненської округи ОУН (1945–1955) і заступник провідника Крайового Проводу ОУН (1952–1955) на північно-західних українських землях.

^{****} Український текст звітів *див.* на сайті Електронного архіву Українського визвольного руху.

англійською мовою): Звіт про діяльність МГБ* у Болехівському районі Станіславівської** обл. за січень 1950 р. [102]; Звіт про ситуацію в Болехівському районі за перший квартал 1950 р. (подано перелік імен членів районної влади, комуністичних і комсомольських активістів, стрибків по селах, і т. д., окремий розділ «Наша власна ситуація. I. Населення. II. Хроніка революційної боротьби») [105].

До Звіту за січень 1950 р. долучено списки депортованих із кількох сіл Болехівського району, зокрема 31 січня, 4 та 23 лютого 1950 р. із с. Чолгани*** вивезли у Сибір загалом 110 селян, переважно родинами.

4 лютого 1950 р. із с. Чолгани вивезено 15 родин (разом 60 осіб) «за співпрацю з повстанцями»: 1. Гирило (5 осіб, в т. ч. Ольгу — 1942 р. н), 2. Зазуляк (5 осіб, в т. ч. Олену — 1945 р. н.), 3. Футрак (5 осіб), 4. Футрак (6 осіб, в т. ч. Стефку — 1945 р. н.), 5. Микитишин (2 осіб), 6. Батун (5 осіб, в т. ч. трьох дітей — 1948 і 1949 р. н.), 7. Сенишин (2 осіб), 8. Руй (7 осіб, в т. ч. Марійку — 1946 р. н., Стефка — 1947 р. н.), 9. Ринкасовський (5 осіб), 10. Капець (2 осіб), 11. Капець (2 осіб, в т. ч. Михайла — 1949 р. н.), 12. Гирило (2 осіб), 13. Довганич (6 осіб, в т. ч. Марійку — 1945 р. н., Стефку — 1947 р. н.), 14. Лапків (4 осіб), 15. Співак (2 осіб, в т. ч. Рузю — 1887 р. н.). 18 лютого із с. Гозіїв вивезено Лутчин Марію і Рузю, із с. Тисів — п'ять родин (18 осіб): 1. Дуб (4 осіб), 2. Ганчар (4 осіб, в т. ч. Миколу Вас. — 1881 р. н.), 3. Соловій («за брата, який крився і в час фр[онту] вбит[ий] боль[шевиками]»; 5 осіб), 4. Турмис (4 осіб, в т. ч. Дмитра — 1884 р. н.), 5. Павлишин Марію (1931 р. н.). 16 лютого із с. Должка вивезено дві родини: Чулупин («за сина, який в підпіллю»; 5 осіб) і Лесів (двоє учителів; 4 осіб). «Від вивожуваних селян большевики зліквідували майна на суму 392 тис. крб.» [104; 111].

* МГБ (рос.) — Міністерство державної безпеки СРСР.

** Станіславська (Станіславівська) область — утворена 27 листопада 1939 р. з 10 (за винятком Жидачівського і Стрийського) повітів Станіславівського воєводства Польщі. 9 листопада 1962 р. перейменована в Івано-Франківську область.

*** Чолгани, тепер с. Міжріччя у складі Болехівської міської ради Івано-Франківської обл. У 1939 р. в селі проживало 2 460 мешканців, з них 2 320 українців.

23 лютого 1950 р. вивезено 22 особи з шести родин за ту ж провину — «співпрацю з повстанцями»: 1. Анну М. (1902 р. н.) і Михайла І. Чикаловських (1934 р. н.); 2. Теклю Шкалат (1900 р. н.); 3. Олену (1908 р. н.), Полагну (1928 р. н.), Миколу (1930 р. н.) і Анну (1935 р. н.) Дідурів; 4. Василя (1908 р. н.), Анну (1906 р. н.), Рузю (1934 р. н.), Миколу (1936 р. н.), Ольгу (1938 р. н.) та Марійку (1943 р. н.) Фединчуків; 5. Стефана Г. (1896 р. н.), Явдоху [дочку] Івана (1898 р. н.), Олену Ст. (1935 р. н.), Марійку Ст. (1937 р. н.) та Івана [сина] Ст. (1939 р. н.) Демківих; 6. Господаря (ім'я не вказано; 1889 р. н.), Анну (1918 р. н.), Івана (1928 р. н.) і Настуню (1932 р. н.) Зазуляків. В часі депортації було конфісковано майна вартістю 105.000 крб. [103; 112].

Звіт про діяльність МГБ у Вигодівському районі Станіславівської обл. за березень 1950 р. незавершений [97].

У трьох Звітах про політичну, економічну і соціальну ситуацію у Журавнівському районі* Дрогобицької області за січень, лютий, березень 1950 р. йшлося про діяльність МГБ, склад районної влади, діяльність колгоспів (наведено їх список; детально описано колгоспи сіл Тарнавка і Голешів**), діяльність райкому, культуру і освіту, населення, про втрати і т. д. [106].

У двох Звітах про політичну, економічну і соціальну ситуацію у Калуському районі Станіславівської області за жовтень і листопад 1949 р. йшлося про діяльність МГБ, склад районної влади, діяльність колгоспів, сільськогосподарське виробництво, лісове господарство, торгівлю, шкільну освіту (зокрема, подано навчальні плани з географії, хімії, природознавства), подано хроніку подій і т. д. [76; 77], а у Звіті про ситуацію у Калуському та сусідніх районах за другий квартал 1950 р. описано діяльність МГБ, колективізацію, депортацію на Східну Україну, геологічні поклади газу і нафти та ін. [86].

---

* *Журавнівський район* — колишній район Дрогобицької області УРСР (1944–1958), центром якого було селище Журавно, нині смт Жидачівського району Львівської області. Навесні 1945 р. в складі Калуської округи ОУН було створено Журавнівський надрайон, куди входили Журавнівський та Жидачівський райони.

** *Тарнавка і Голешів* — села Жидачівського р-ну Львівської області.

Звіт про соціально-політичне життя колгоспників, діяльність МГБ у селах Чоповичівського, Малинського, Потіївського, Коростенського, Володарськ-Волинського районів Житомирської області датовано лютим 1950 р. [98].

В архіві відклались декілька теоретичних праць діячів українського визвольного руху:

1) стаття Богдана Галайчука* про правовий статус народів Радянського Союзу (включаючи УРСР) німецькою мовою [81];

2) праці Осипа Дяківа-Горнового** : «СССР — країна найжорсткішого гноблення народів і визиску працюючих» [84; 119, с. 167-218] і «Шовіністичне запаморочення й русифікаційна гарячка» в перекладі Омеляна Антоновича на англійську мову та фрагмент її машинописного варіанта [83; 119, с. 289-336]; відгук із критикою радіопередачі «Голосу Америки» на основі брошури О. Горнового «Шовіністичне запаморочення й русифікаційна гарячка», опублікованої у підпіллі в Україні 1950 р. [80];

3) стаття Петра Федун-Полтави*** «Передпосилки поширення нашого руху в умовах большевицького СССР» [92; 122, с. 277-294]; лист-звернення до Держдепартаменту США і керівництва «Голосу Америки» від імені ЗП УГВР****, підписане «П. Полтава,

* **Галайчук Богдан-Тадей** (21 липня 1911, с. Угерсько Стрийського р-ну Львівської обл. — 31 липня 1974, Буенос-Айрес) — доктор права, політолог, громадський діяч, активний у Проводі ОУН і ЗП УГВР. Від 1949 р. — у Буенос-Айресі. Дописував до часописів «Свобода», «Український самостійник», «Час», «Сучасність», «Prologue», «Ukrainian Quarterly».

** **Дяків Осип** («Горновий») та ін.; 21 червня 1921, с. Олесине Козівського р-ну Тернопільської обл. — 28 листопада 1950, біля с. Великополе Яворівського р-ну Львівської обл.) — крайовий провідник ОУН Львівщини, теоретик і організатор боротьби УПА, заступник голови Генерального Секретаріату УГВР.

*** **Федун Петро** («Петро Полтава») та ін.; 24 лютого 1919, с. Шнирів Бродівського р-ну Львівської обл. — 23 грудня 1951, с. Вишнів Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.) — редактор, публіцист, заступник Голови Генерального Секретаріату УГВР, керівник Головного осередку пропаганди Проводу ОУН, референт політвиховного відділу Головного військового штабу УПА і керівник Бюро інформації УГВР.

**** М. Лебедь від імені ЗП УГВР вручив оригінал звернення П. Полтави в справі «Голосу Америки» та супровідний лист заступникові державного секретаря США В. Берретові.

майор-політвиховник УПА, керівник Бюро інформації УГВР» [91; 122, с. 209-219];

4) праця Василя Бея — «Уласа»* «Як це насправді з допомогою російського народу» (квітень 1949), про яку О. Антонович написав примітку: «Еляборат Уласа про Росію і Україну. Ця праця передана з підпілля». Ця стаття є в архіві в перекладі англійською мовою [67].

Серед преси того періоду, що відклалась в архіві, слід назвати два числа (фотокопії, штамп «Архів ЗП УГВР») газети «Нове українське слово» (Київ, 1942, 1 січ.; 24 черв.) [42; 121, с. 101-113], примірник газети «Наш шлях. Орган Української Самостійницької Думки» (1945, чис. 4, 1 лип.), який подає матеріали УГВР за 1943–1945 рр. [41], «Повідомлення Проводу Закордонних частин ОУН» (1946, чис. 3) [49], Комунікат (1946, чис. 1, 11 верес.) про створення 14 липня 1946 р. Координаційного Українського Комітету із восьми політичних організацій для ведення визвольної боротьби [38]; випуск № 1 (1948, квіт., рік вид. I) Бюро інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР) — перша сторінка із статтею «Від Бюро інформації УГВР», в якій поміщена інформація від 20 квітня 1948 р. про арешт другого номера органу УГВР «Самостійність» [45].

В архіві відклались спроби бібліографування (картотеки) публікацій в іноземній пресі про підпільну боротьбу «Українське підпілля і боротьба УПА (1940–50-і роки)» [17] і видань УПА та УГВР за 1945–1950 рр. [15].

Сьогодні ця тема надалі є актуальною [125-128]. Лев Шанковський подарував Омеляну Антоновичу свою брошуру про підпільну літературу УПА, яка була чи не першою в еміграції «спробою бібліографії українських підпільних видань в Україні» за 1945–1950 рр. [72]. В передмові він, зокрема, зазначив, «що це тільки причинки до майбутньої бібліографії підпільних видань революційно-визвольного руху в Україні» [72, с. 1].

Через 65 років ця робота ще далеко незавершена. Д-р Омелян Антонович, активно призибуючи і дбайливо зберігаючи численні, часом розрізнені, оригінальні документи з підпілля, спричинився до створення цінного комплексу першоджерел до історії української визвольної боротьби.

* **Бей Василь** («Улас» та ін.; 1922 — травень 1952) — публіцист, керівник ОУН на Осередніх і Східноукраїнських землях, член проводу ОУН, дописувач до підпільних газет і журналів.

Архівні джерела (фонд 282):

1. Антонович О. Нотатник із записами про фінансові операції, зокрема із записами Степана Бандери (псевдо «Донат») про перевірку фінансових справ. 1948 січня 4. Мюнхен. Автографи, оригінал // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
2. Антонович О. Спомини (по виході з кацету). 1945 — спогади про перебування у концтаборі Заксенхаузен (м. Оранієнбург коло Берліна) в роки другої світової війни. 1945 січень. [Мюнхен]. Автограф, оригінал // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 21 арк.
3. Антонович О. Українська визвольна боротьба в II світовій війні в світлі документів німецької служби безпеки (Чорновики мого опрацювання звітів нацист. Sicherheitsdienst з перших місяців їх приходу в Україну 1941 р.) — виписки із німецьких документів, згруповані за темами. [1980-ті рр.?]. Вашингтон. Автограф, оригінал // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 53 арк.
4. Антонович Омелян і «Богдан» — кур'єр українського підпілля «для зв'язку з Р. Шухевичем». [1940-ві кінець]. [Мюнхен?]. 1 фото ч/б, 21 × 25 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
5. Антонович Омелян, Ярослава і Наталія Бандери. 1942 [вересень]. Берлін. 7 ч/б фото, 6,5 × 8,5 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 7 арк.
6. Антонович Омелян і о. д-р Іван Гриньох після візиту останнього до Департаменту США. 1951. Вашингтон. 1 ч/б фото, 21 × 25 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
7. Антонович Омелян серед волонтерів (студентів з Відня і Граца та колишніх політ'язнів) до українського війська (ДУН). 1941 кінець травня — поч. червня. Кімполунг, Півд. Буковина. 4 ч/б фото, 7,5 × 9,5 см; 4 ч/б фото, 5 × 6 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
8. Антонович Омелян серед колишніх «кацетників» на відпочинку в горах: Василь Безхлібник, [Олег] Вітошинський та ін. 1948 січень-лютий. Ельмау («Шльос Ельмау коло Міттенвальду»). 16 ч/б фото, 7 × 10 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 16 арк.
9. 1) Антонович Омелян серед політ'язнів в Альпах в Нижній Австрії: Осип Тюшка, Омелян Антонович, Колодій, Святослав Левицький, Дмитро Грицай та ін. Жовтень 1939. Соненвендштайн; 2) Омелян Антонович серед політ'язнів в замку в с. Зауберсдорф. 1939 жовтень.

- 4 ч/б фото, 6,5 × 9 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
10. Антонович Омелян серед українців-студентів Політехніки з Данціга (Гданська) на авіаційному вишколі пілотів планерів (Роман Шухевич, Орест Семчишин та ін.). 1939 червень. Гданськ. 14 ч/б фото, 6,5 × 9 см. Приєднано: Пілоти Микитчук, Михайло Качмар та ін. 1939 кінець липня. [Берлін]. 1 ч/б фото, 7 × 10 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 15 арк.
  11. Антонович Омелян, Ярослав і Осипа Демчуки у перший день після виходу із в'язниці. 1936 травень. Перемишль. 1 ч/б фото, 6,5 × 8,5 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
  12. *Байда, Громенко*. Уповноваження для Омеляна Антоновича. 1947 лютого 6. Постій. Автограф, оригінал // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
  13. *Бандера С.*, голова Проводу ОУН. 1) Лист-відповідь до Дарії Ребет на її лист від 14 лютого 1951 р., що був відповіддю на офіційне звернення С. Бандери від 20 грудня 1950 р. 1951 квітня 11. Постій. Маш., підпис-автограф, фотокопія, 14,5 × 20,5 см, 29 арк.; 2) Лист «До друзів: Карбовича, Залужного, П. Орлян, Володимира, Пилипа, Олександра, Конара і Отави». 1951 квітня 12. Постій. Маш., підпис-автограф, фотокопія, 14,5 × 20,5 см, 2 арк.; 3) *Bandera Stefan*. To: Stetsko (Karbovych), Lenkavski (Zaluzhni), Daria Rebid [*нрав.* — Rebet], (Orlyan), Okhremovich (Volodimir), Prokop (Pilip), Kordyuk (Oleksandr), Kononenko, ... (Konar), ... (Otava) — лист в перекладі англійською мовою. [1950 квітня 12]. Б. м. М. англ., маш., 3 арк.; 4) [*Bandera Stefan*]. Highly-Esteemed Mrs. D. R. — лист-відповідь до Дарії Ребет. [1950 квітня 11]. Б. м. М. англ., маш., 13 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 47 арк.
  14. *Б-бич Бор.*, сотник. Політично-економічна розвідка — інструкція для проведення «переслуху». [Після листопада 1945]. Маш., 21 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 11 арк.
  15. Бібліографічна картотека видань УПА та УГВР. 1945-1950. М. англ., маш. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 33 арк.
  16. Бібліографічна картотека (включно із робочими нотатками) трофейних німецьких архівних матеріалів Бібліотеки Конгресу США, Інституту Гувера, а також Військових Трибуналів США про підпілля ОУН та УПА в 1941–1943 рр. М. англ., автограф // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 37 арк.

17. Бібліографічна картотека «Українське підпілля і боротьба УПА (1940–50-і роки)». Автограф // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 306 (15+121+71+81+18) арк.
18. 1) Бофон на 50 зл. (в центрі — тризуб). Б. д. Тогочасна фотокопія, 1 арк.; 2) Бофон на 100 зл. Надпис «1.XI.1918 – 1.XI.1946». 1946. Тогочасна фотокопія, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
19. 1) «В другу річницю створення Української Головної Визвольної ради. 15.VI.1944 – 15.VI.1946». — 1946. Друк, оригінал, 10,5 × 15 см, 1 арк.; 2) «В п'яту річницю відновлення самостійности Української держави. 30.VI.1941 – 30.VI.1946». — 1946. Друк, оригінал, 10,5 × 15 см, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
20. Видання Місії УПА. Ген[ерал]-хор[унжий] Тарас Чупринка — картка із фото і короткою інформацією про його загибель 5 березня 1950 р. [Після березня 1950]. Друк, оригінал // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
21. *Вировий М. В.* Україна і Росія (Сучасний стан, ставлення проблеми і перспективи). — 1943, № 3. — 18 с. — Передрук з «Ідеї і Чину» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 10 арк.
22. Відділ Пропаганди УПА. 1) «За Українську Самостійну Соборну Державу. Хай живе Всеукраїнський Єдиний Національний Фронт!». 1943. Друк, оригінал і фотокопія, 8,8 × 13,8 см, 2 арк.; 2) «За українську самостійну соборну державу. 30.VI.1941 – 30.VI.1944». 1944. Друк, оригінал, 8 × 11,5 см, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
23. Відділ Пропаганди УПА. «Куми – «визволителі» (Як воно було ... Як воно є ... Та як воно буде). Плакат-додаток до сатиричного часопису УПА «Український Перець» — агітаційний плакат проти А. Гітлера і Й. Сталіна. 1944 травень. Б. м. Автограф, тогочасна фотокопія, 14,5 см × 21 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
24. 1) До відома членству ЗЧ ОУН. Організаційна інструкція (Загальні вказівки). О. Р. (Довірно). ч. 002. 1946 квітня 10. Постій. Маш., 4 арк.; 2) До відома Тереновим, Обласним і Окружним Проводам. Інструкція (До справи звітування). ч. 003. 1946 квітня 10. Постій. Маш., 2 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
25. Документи (11) конфлікту в проводі ЗЧ ОУН: Постанови, листування між С. Бандерою і ЗП УГВР (Зиновій Матла і Лев Ребет) та ін. 1953–

1954. Маш., циклостиль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
26. Евіденційний Листок Впавшого на Полі Слави: Тицький Теофіль (рой. Сокіл) (1923 р. н., «Явірник Руський к. Бірчі», інформація про освіту, військовий вишкіл і т. д.; загинув 1.І.1946 р. коло с. Ляхова, де й похований). 1946. Б. м. Автограф, тогочасна фотокопія, 2 прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
27. «ЗТБ», художник. Пропагандистські листівки-картки УПА: «Христос Воскрес, Воскресне Україна»; «Тарас Шевченко. Кайдани порвіте. 1861–1947»; «За перемогу над червоним катом»; «Європейський Аркан»; «Слав'янська дружба»; «Смерть всім зрадникам-юдам!». 1947, б. д. Б. м. Тогочасні фотокопії, 6 карток, 9 × 12 см, 9 × 13 см. Приєднано: Пропагандистські листівки-картки УПА: «Хрисос Раждається!!!» (штамп «20 зл»); «Спіть [...], спіть, про долю, волю не [...]»; Карикатура (Селянин в подертому одязі стоїть перед енкаведистом). Б. д. Б. м. Тогочасні фотокопії, 3 картки, 9 × 12 см, 9 × 13 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 9 арк.
28. З Різдом Христовим! – вітальні поштівки із зображенням повстанців УПА (7 сюжетів). 1947. 10,5 × 15 см, на звороті: «Видання Пресового Бюро ЗП УГВР. 1947» (арк. 1), кругла тиснена печатка «Українська повстанча армія» (арк. 2) // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 10 арк.
29. Загальний терор. Частинний переклад з польських матеріалів невідомого походження — огляд. Б. д., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 7 арк.
30. Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради. 1) «До всіх Українців, що перебувають за межами Батьківщини!» звернення. 1944 вересень. Б. м. Маш., 1 арк.; 2) To all Ukrainians living outside the Fatherland (Ukraine) — переклад звернення англійською мовою О. Антоновича. 1944 вересень. Б. м. Маш., 2 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
31. «Заповіт повстанця» («Там за зрубом в темнім лісі сонце погасас, А на зрубі при узліссі повстанець вмирає. Не забуде ввіки большевицький дикий звір — Унів, Пнятич, Кам'янку, Жовтанці ...») та «Гей, чи ж то не яструб» — пісні про командира «Яструба». Б. д. Б. м. Тогочасна фотокопія // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
32. Історія — огляд ЧК-ГПУ-НКВД від листопада 1917 р. до березня 1946 р. [Після 19 березня 1946]. Маш., 17 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 9 арк.

33. Календарець українського повстанця на 1947 р. — Київ; Львів: Видання УПА, 1947. Маш., циклостиль, 48 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1 — 25 арк.
34. «Карий», [дипломат у міністерстві закордонних справ Польщі]. Лист до свого керівника («Друже Пр.») про ситуацію українських поселень у Польщі у 1944–1945 рр., результати своїх переговорів із Краєвим проводом АК щодо ненападу і співпраці, розмови із представниками польських партій, а також меморіали, які він зложив у амбасадах США і Великобританії у Варшаві 18 вересня 1945 р., та ін. 1945 жовтня 30. Б. м. Маш. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
35. 1) Команда оперативної Групи. Перепустка — для складання зброї польським державним органам. Б. д. Друк, тогочасна фотокопія, 1 арк.; 2) *Туринка, кр-[...]*, командир УПА. До всіх членів УПА на території Чехословаччини — звернення із закликом здаватися. 1947 вересня 9. Жиліна. Автограф, тогочасна фотокопія, 1 арк.; 3) Заклик до членів Української Повстанчої Армії (Сотня Громенка). Б. д. Чехословаччина. Маш., тогочасна фотокопія, 1 арк.; 4) Заклик! До всіх членів УПА на території Чехословаччини. Б. д. Чехословаччина. Друк, два варіанти, тогочасна фотокопія, 1+1 арк.; 5) *Vojenské velitelstvo. Občania!* — заклик до населення щодо листівок для «бандерівців». Б. д. М. словацька, друк, тогочасна фотокопія, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
36. Комітет Антибольшевицького Блока Народів (АБН). Ко всем солдатам и сержантам, матросам и старшинам, ко всему офицерскому составу Советской Армии — брошура. «Ставка, май 1947 г.». На палітурці: «Н. И. Анисимов. Колхозный строй в отечественной войне. Москва : Военное издательство Народного Комиссариата обороны, 1945». М. рос., друк, 10 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
37. Комітет Антибольшевицького Блоку Народів (АБН). Смерть Тиранії — брошура із «зверненням Антибольшевицького Блоку до народів із закликом до Визвольної революції народів». [19]47 червня 30. Постій. Друк, 14 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
38. Координаційний Український Комітет. Комунікат ч. 1 Координаційного Українського Комітету про створення 14 липня 1946 р. Координаційного Українського Комітету із восьми політичних організацій для ведення визвольної боротьби. 1946 вересня 11. Б. м. Маш., циклостиль // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.

39. *Лебедь М.* [УПА: Українська повстанська армія, її генеза, ріст і дії у визвольній боротьбі українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. I Частина. Німецька окупація України]. [Видання Пресового бюро УГВР, 1946] — верстка книги із правками, без початку і закінчення. С. 5-95 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 91 арк.
40. Народний комісар внутрішніх справ Української РСР. Наказ про «учасників банд». 1945 листопада 15. Київ. Друк, тогочасна фотокопія, 2 прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
41. Наш шлях. Орган Української Самостійницької Думки. — 1945. — 1 лип. — Чис. 4. Маш., циклостил // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 17 арк.
42. Нове українське слово. — Київ, 1942. — Рік I. — 1 січ. — № 16 (158); 24 черв. — № 143. Штамп «Архів ЗП УГВР». Примірники. Фотокопія // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
43. Огляди: 1а) *Миколенко Іван*. Начерк структури Н.К.В.Д. (Інформації б. енкаведиста) — загальний огляд історії створення і методики діяльності. Б. д. Маш. відпуск, арк. 1-21; 1б) Без підпису [*бувший сержант держбезпеки*]. Структура советської міліції — загальний огляд діяльності НКВС. Б. д. Маш. відпуск, арк. 21-27; 2а) Н.К.В.Д. та його діяльність (Короткий огляд — опрацював східняк) — загальний огляд діяльності. Б. д. Маш. відпуск, 5 арк.; 2б) Опис особи — схема опису зовнішності. Б. д. Маш. відпуск, 6 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 38 арк.
44. Організаційні видатки ОУН: Квіти і бони, свідчення (транспорті квитки, рахунки і т. д.) про видатки, які контролював О. Антонович. Підписи: *Антонович, Аскольд, Береза, Борис, Буйтур, Бояницький(?), Василенко, Всеволод, Горислав, Громенко, Деркач, Дуб, Заяць, Ірена, Калина, Лев, Лиман, Мікльош, Проців Семен, Степовий, Стяг, Чумак, Юзьо, Юрас, Яків, Ярій* та ін. 1947 січень — 1948 лютий. [Мюнхен]. Автографи, оригінали. 183 арк., 1 конв. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 183 арк., 1 конв.
45. 1) Організація Українських Націоналістів: Селяни Західної України! — звернення до селян проти колективізації. 1948 листопад, Б. м. Друк, оригінал, 2 арк.; Українські селяни! — листівка проти колективізації. На звороті карикатура «Щасливе і заможне колгоспне життя». Б. д., Б. м. Друк, оригінал, 10,5 × 19 см, 1 арк.; 2) Бюро інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР). — 1948. Квітень. Рік вид. I. Випуск № 1 — перша сторінка із статтю «Від Бюро інформації УГВР»,

- в якій поміщена інформація про арешт 2-го номера органу УГВР «Самостійність». 1948 квітня 20. Ксерокопія, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
46. Організація Українських Націоналістів. У річницю Листопадового Зриву. 1918. 1/XI. 1947 — звернення до українців. 1947 листопада 1. Постій. Друк, 2 прим., 4 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
47. Організація Червоної Армії — огляд довоєнного періоду [др. пол. 1930-х рр.]. Маш. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
48. Поборювання партизан регулярною армією. Бойові вказівки для поборювання партизан (Переклад) — інструкції для частин німецької армії (переклад з німецької мови). Б. д. Друк, штамп «Архів З. П. У. Г. В. Р.», 23 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 14 арк.
49. Повідомлення Проводу Закордонних частин ОУН. 1946. Чис. 3. Маш., циклостил, 52 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 26 арк.
50. Політично-пропагандивний рейд відділу УПА на територію Румунії в 1949 р. — короткий інформаційний огляд. [Після липня 1949 р.]. Маш., тогочасна фотокопія // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
51. *Потічний Петро Й.* «Літопис УПА» — джерело для вивчення українського визвольного руху часу другої світової війни й після неї (Доповідь виголошена на конференції НТШ в Нью Йорку, 2-3.XII.1988). 1988. Б. м. Комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 45 арк.
52. [*Потічний Петро Й.*]. ОУН в документах німецької Безпеки: 1941–1943 — перелік німецьких документів на мікрофільмах [до історії ОУН і УПА, що зберігаються в Національному архіві США]. Б. д. Б. м. М. англ., комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
53. *Потічний Петро Й.* Пацифікація України: Радянська боротьба з підпіллям, 1944–1956. Б. д. Б. м. Друк (с. 92-107) // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
54. Провід Закордонних частин Організації Українських Націоналістів. Доповнює становище Проводу Закордонних частин ОУН до справи співпраці з американськими чинниками, до їх концепції і заходів щодо творення спільного антибольшевицького фронту. 1952 грудня 30. М. П. [місце постою]. Друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.

55. Провід Українських Націоналістів. Деклярація Проводу Українських Націоналістів з нагоди III-го Великого Збору Українських Націоналістів, що відбувся в серпні 1947 р. «Місце праці III-го ВЗУН-у. 30 серпня 1947 року». Друк, 2 прим., 6 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
56. Програма Організації Українських Націоналістів (затверджена на III-му Великому Зборі Українських Націоналістів 30 серпня 1947 року). Накладом ОУН. 1947. Маш., циклостиль, 10 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
57. Пропагандивна референтура терену № 3 ОУН. Український ліс у правдивому світлі. [кінець 1944 р.]. Б. м. Маш., циклостиль, 8 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
58. Рапорти нім. «Sicherheitsdienst» з України 1941 р. Початок війни і окупації — тексти документів німецької служби безпеки з Національного Архіву США, які увійшли до 21 тому «Літопису УПА». [1980-ті рр.]. Вашингтон. М. нім. і англ., маш. і комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 156 арк.
59. Редакція «До зброї». Патріоти Партії. — Вид-во «До зброї». — 1946. — 16 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
60. «Сині – червоні» (під «синіми» розуміємо розвідку, під «червоними» контррозвідку) — огляд методики проведення розвідки проти ворожої держави. Б. д. Маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
61. У кінці війни. 1945 травня 8. Над Дравою. 1 ч/б фото, 6 × 10 см. Надпис на звороті: «*Олесь Сокіл — секретар Є. Коновальця, а потім М. Лебеда; Омелян Антонович, Микола Лебеда, Славко Федик*» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
62. Українська Головна Визвольна Рада, Закордонне Представництво, *Костецький І. М.* [о. *І. Гриньох*], за През[идію ЗП УГВР]. *Кравченко Ол.*, секретар. Уповноваження д-ру Омеляну Антоновичу. 1947 жовтня 28. Маш., підписи-автографи // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
63. Українська Головна Визвольна Рада. 1) *Н. Хасевич*. Людей у ярма запрягли — листівка на білому тонкому папері. На лицевій стороні — дереворит *Н. Хасевича* (виконано 18.9.1949), на звороті — вірш «На нашій славній Україні людей у ярма запрягли ...». Б. д. Друк синім чорнилом, 8 × 13 см, 1 арк.; 2) За свободу, за кращу долю, за самостійну українську державу. Готуйся до вирішального бою — листівка. Б. д. Б. м. Друк на жовтому тонкому папері, 13 × 20 см, 1 арк.; 3) Що вивозять з України в Росію. Що привозять в Україну з Росії — листівка. На

- лицевій — карикатура, на звороті — вірш «Що вивозять з України?». Б. д. Б. м. Друк червоним чорнилом на білому тонкому папері, 8 × 13 см, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
64. Українська Повстанча Армія. Оперативна група УПА. Командир Оперативної групи УПА полк. *Павленко* (Підпис). Посвідка громадянинуві ЧСР [...], який «зложив на Фонд боротьби УПА [...]». 1946. Постій. Маш., підпис-автограф, тогочасна фотокопія, 1 арк.; Військова інтендатура УПА 4325. «Квіт Ч. 721» про «даток на фонд боротьби поневоленних народів з большевизмом». 1946. П[остій]. маш., печатка трикутна «Військова інтендатура УПА. 4325», тогочасна фотокопія, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
65. 1) Український червоний хрест. Полева Пошта УПА – 4375 — бланк довідки про смерть в бою з відділом УПА. 1946. Б. м. Маш., печатка кругла «Український червоний хрест. 4375», тогочасна фотокопія, 1 арк.; 2) *Ukrainiński Czerwony Krzyż*. Полева Пошта УПА – 4375 — бланк довідки про смерть в бою з відділом УПА. 1946. Б. м. М. пол., маш., печатка «Український червоний хрест. 4375», тогочасна фотокопія, 1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
66. 1) *Українські повстанці*. Христос раждається! — звернення до української родини напередодні Різдва. 1949 січень. Друк, тогочасна фотокопія, 2 арк.; 2) Заклики — звернення про «десять років т. зв. включення західних областей України до складу СРСР». 1949 вересень. Маш., тогочасна фотокопія, 2 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
67. *Улас [Бей Василь]*. 1) Як це насправді з допомогою російського народу — стаття. 1949 квітень. Підпілля. Маш., тогочасна фотокопія, 55 арк. // 2) How is it in reality with the support of the russian people. *Vu Ulas* — стаття в перекладі англійською мовою (без закінчення). 1949. Б. м. Маш., 3 прим., 34+34+34 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 157 арк.
68. Фотоматеріали про УПА [з архіву ЗП УГВР]. 1945–1947. 166 ч/б фото // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 166 арк.
69. *Хасевич Ніл*. Пропагандистські листівки (відбитки дереворитів): 1) портретна серія: «Організатор і командир УПА на ПЗУЗ полковник Дмитро Клячківський «Клим Савур-Охрім». †12.2.1945»; 2) серія «Кличі ОУН»: «За Українську Самостійну Соборну Державу»; 3) серія «Волинь в боротьбі»: «Волинь в боротьбі», «Ліс — наш батько, нічка — наша мати» [виконав «Артем» під кер. Н. Х.], «Ми стали волі на сторожі», «На

- Волині жито ворогами збито», «Новобранці в УПА», «В поліських нетрях», «Повстанці на Поліссі», «Повстанці на хуторі в гостині». [1948–1949]. Б. м. Тогочасні фотокопії, 10 × 15 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 10 арк.
70. *Хасевич Ніл*. Пропагандистські листівки (відбитки дереворитів): 4) серія колгоспна: «Людей у ярма запрягли»; «... а їсти нічого» [виконав «Мирон» під наглядом Н. Х.], «Передова колгоспна техніка» [виконав «Артем» під наглядом Н. Х.], «Кару смерті в СРСР скасовано, замінюючи її на 25 літ каторги» [виконав «Свирид» під наглядом Н. Х.]; 5) серія «Шаржі»: «Бльок комуністів і безпартійних». [1949]. Б. м. Тогочасні фотокопії, 10x15 см // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
71. 1) Христос Воскрес! — вітальна поштівка із зображенням повстанців УПА. [1947]. Друк, 10,5 × 15 см, два прим., 1+1 арк.; 2) Христос Воскрес! — вітальна картка із зображенням повстанців УПА. [1947]. Друк, 19,3 × 27,4 см, кругла тиснена печатка «Українська повстанча армія» (арк. 1), 2 прим., 1+1 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
72. *Шанковський Л.* У.П.А. та її підпільна література. Спроба бібліографії українських підпільних видань в Україні за час 1945–1950. — Філадельфія : Америка, 1952. — 20 с. (автограф «Дорогому Анткови. Автор») // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 11 арк.
73. *Шуляк О.* В ім'я правди (до історії повстанього руху в Україні). — Роттердам, 1947. — 36 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 20 арк.
74. Щоденник (фрагмент) за [14], 15 і 16 квітня [1946? р.]. Згадано «к-ра Громенка», села Добрянка, Березка, Воля Крецовська [тепер Сяноцький повіт Польщі], ліси Дилягова і К[ре?]цівський. [1946?]. Б. м. Автограф, тогочасна фотокопія, 3 прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
75. *Austria Jails Four «Partisans»* — замітка про арешт австрійською поліцією чотирьох українських партизан, переписана із газети «The Daily American» (1949, 6 груд.). М. англ., автограф О. Антоновича // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
76. *Chyukevich.* Kalush Rayon. Report for October 1949 — звіт про ситуацію в Калуському районі [Станіславської області] за жовтень 1949 р. 1949 листопад. Постій. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 36 арк.
77. *Chyukevych.* Kalush Rayon. Report for November 1949 — звіт про ситуацію в Калуському районі [Станіславської області] за листопад 1949 р.

- 1950 березень. Постій. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 33 арк.
78. Datek na fundusz walki narodów ujarzmionych przeciw tyranii bolszewickiej. 20 zł — «квит» на 20 злотих. Б. д. Б. м. М. пол., маш., тогочасна фотокопія // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
79. Department Record Branch. The Adjutant General's Office. General List of seized records available for unofficial research. Reference aid No. 15. 1954 February. Washington, D. C. М. англ., маш., ротапринт // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
80. Enclosed you find the text of the broadcast prepared by VOA, Ukrainian branch on June 9, 1952 [...] — відгук із критикою радіопередачі «Голосу Америки». 1952. Б. м. М. англ., маш., 2 прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
81. *Halajtschuk Bohdan*. Die Völskerrechtliche Lage der Sowiet-Republiken — стаття про правовий статус народів Радянського Союзу (включаючи УРСР). Б. д. [після 1945]. Б. м. М. нім., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 27 арк.
82. *Gliwa M.* Postanowienie — постанова слідчого судді окружного суду в Перемишлі про відмову брати до уваги письмове клопотання Миколи Антоновича у слідстві його неповнолітнього сина Омеляна Антоновича. 1934 січня 18. Перемишль. М. пол., маш. відпуск, печатка, підпис-автограф // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
83. 1) *Hornovy O.* Chauvinistic Bluff and Russification Fever of the Bolshevik Imperialists — стаття «Шовіністичне запаморочення й русифікаційна гарячка» в перекладі англійською мовою. 1950. Б. м. М. англ., автограф, оригінал, 108 арк. (написано друкованими буквами рукою О. Антоновича); 2) *O. H.* Chauvinistic Bluff and Russification Fever of the Bolshevik Imperialists («If the Russian would not have lead us by hand ...») — стаття (фрагмент машинописного варіанта). [1950]. Б. м. М. англ., маш. відпуск, 22 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 130 арк.
84. *Hornovyy O.* 1) The USSR – the country of the most brutal Oppression of peoples and Exploitation of workers. Розділи 1-4 — стаття «СССР — країна найжорстокішого гноблення народів і визиску працюючих» в перекладі англійською мовою. Б. д. Б. м. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 77 арк.
85. *Ilian*. List of organized men presented for distinction — список нагороджених вояків УПА. 1950 березень. [Україна]. М. англ., маш. відпуск //

- ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
86. Kalush Area. General Report on the Situation in the Area During the 2nd Quarter [of] 1950 — звіт про ситуацію в Калуському та інших районах [Станіславської області] за другий квартал 1950 р. — 1950 (липень?). Б. м. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 8 арк.
87. *Lavrivskiy M., Lozovsky-Chuprynka R., Koval W. et al.* Appeal of the Embattled Ukraine to the whole Ukrainian Emigration — звернення Воюючої України до всієї української еміграції. 1949 листопад. В Україні. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 15 арк.
88. Leadership of Organizations of the Ukrainian Nationalists in Ukraine. Elucidations and Supplementations to the Program of the Third Congress of the Organizations of the Ukrainian Nationalists — Доповнення Проводу ОУН в Україні до Програми Третього Збору ОУН. 1950. В Україні. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 6 арк.
89. Ministerstwo Sprawiedliwości. Postanowienie — постанова міністерства юстиції про амністію для Омеляна Антоновича. 1936 травня 1. Варшава. М. пол., маш. відпуск, 2 прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
90. Naczelnik więzienia w Tarnowie. Świadczenie o zwolnieniu — довідка начальника в'язниці у Тарнові про звільнення О. Антоновича з в'язниці, який 6 травня 1934 р. вироком суду був покараний на 4 роки ув'язнення. 1936 травня 5. Тарнів. М. пол., печатка, підпис-автограф, друк і рук. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 1 арк.
91. *Poltava P.*, major, UPA, chief of the Bureau of Information of the Supreme Liberation Council of Ukraine. Appeal of the Ukrainian underground to the «Voice of America» — звернення українського підпілля до керівництва радіостанції «Голос Америки». 1950 серпень. В Україні, в підпіллі. М. англ., маш. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 9 арк.
92. *Poltava P.* Prerequisites for the spreading of our movement under the Bolshevist regime of the USSR — стаття «Передпоилки поширення нашого руху в умовах большевицького СССР» в перекладі англійською мовою. 1947 квітень. Б. м. М. англ., маш. відпуск, два прим. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 24 арк.
93. *Potichnyj P. J.* «Akcja Wisła» — The Forcible Relocation of Ukrainian Population in Poland by Peter J. Potichnyj. Prepared for the Conference

- on Forcible Repatriation after WW II. March 20-22, 1987. Oxford University, U. K. 1987. М. англ., комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 28 арк.
94. *Potichnyj P. J.* Pacification of Ukraine: Soviet Counterinsurgency, 1944–1956 by Peter J. Potichnyj, McMaster University. October 2-3, 1987. Prepared for the Conference on Russian Experience with Counterinsurgency, Center for Conflict Studies, University of New Brunswick, Fredericton, N. B. 1987. М. англ., комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 31 арк.
95. *Potichnyj P. J.* The Lemkos in the Ukrainian National Movement During and After WWII by Peter J. Potichnyj, McMaster University. Presented at the 20th National Convention of AAASS, November 18-21, 1988, Honolulu, Hawaii. 1988. М. англ., комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 94 арк.
96. *Potichnyj P. J.* UPA and the German Authorities by Peter J. Potichnyj. Prepared for the Conference on the History of German-Ukrainian Relations. October 12-17, 1986, Garmisch-Partenkirchen, Germany. 1986. М. англ., комп. друк // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 23 арк.
97. Rayon Vyhoda. Informational Report for the month of March 1950 — інформаційний звіт про ситуацію у Вигодівському районі [Станіславської області]. 1950. Б. м. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 2 арк.
98. *Roman.* Socio-Political Report on the Chorovychi, Malyn, Potiivka, Korosten', Volodars'k-Volyn'sk Rayons, Zhytomyr Oblast — звіт про ситуацію в кількох районах Житомирської області. 1950 лютий. Б. м. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 44 арк.
99. Sąd Okręgowy w Przemyślu. [Матеріали судового процесу в Округовому суді у Перемишлі щодо приналежності Омеляна Антоновича, Мирослава Прокопа та інших осіб до таємної ОУН] (жовтень 1933 – червень 1934): 1) Policujny Protokół. 1933 жовтня 6. [Перемишль]. М. пол., маш. відпуск, 10 арк.; 2) Zeznania u śledczego sędziego oskarżonych. Protokół. 1933 листопада 7 і 29. [Перемишль]. М. пол., маш. відпуск, 8 арк.; 3) Pytania zadane przysięgłym w rozprawie głównego prokuratora. Б. д. [Перемишль]. М. пол., маш. відпуск, 1 арк.; 4) Prokuratura Sądu Okręgowego w Przemyślu. Sąd przysięgłych: a) Zawiadomienie o wniesieniu aktu oskarżenia. 1934 березня 27. Перемишль. М. пол., маш. відпуск, 2 арк.; б) Akt oskarżenia. Odpis. 1934 березня 27. Перемишль. М. пол., маш. відпуск, 2 прим., 22+22 арк.; 5) Sąd Okręgowy w Przemyślu: a) Wyrok. Odpis. 1934 червня 6. Перемишль. М. пол., маш. відпуск,

- 7 арк.; б) Вугод. Odpis (№ 2. К. 979/34). 1934 жовтня 27. Перемишль. М. пол., маш. відпуск, 1 арк.; 6) *Навроцький Стефан*, [адвокат]. Wywid kasasji — відміна вироку щодо М. Прокопа, С. Гарабача і Я. Демчука. Б. д. [Перемишль]. М. пол., маш. відпуск, 4 арк.; 7) *Ломінський*, д-р. Промова захисника. Б. д. [Перемишль]. М. укр. і пол., маш. відпуск і рук., арк. 3-11 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 86 арк.
100. Supreme Command of the Ukrainian Insurgent Army. Supreme Ukrainian Council of Liberation. Leadership of the Organization of Ukrainian Nationalists in Ukraine. Announcement concerning the death of Lieutenant-General of the Ukrainian Insurgent Army Roman Shukhevych — Taras Chuprynka — повідомлення Проводу УПА, УГВР і ОУН в Україні про загибель Романа Шухевича. 1950 березень. [Україна]. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 4 арк.
101. Ukrainian Liberation Underground in the Ukraine. Notification concerning the stand of the revolutionary underground toward the employees of the soviet administration and other establishments in the Western Ukraine — роз'яснення українського визвольного підпілля щодо ставлення до співробітників радянських органів у Західній Україні. 1950 квітень. [Україна]. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 3 арк.
102. 1) *Yaryu*. Bolekhiv Rayon. January 1950. Information Report for January 1950 — звіт про ситуацію в Болахівському районі [Станіславської області] за січень 1950 р. 1950 лютого 10. Постій. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — Арк. 1-21.
103. 2) *Yaryu*. Bolekhiv Rayon. List of Families Deported to Siberia from the village of Cholhany on 23 February 1950 (All the farmers of Ukrainian nationality, deported for collaboration with the insurgents) — Список родин вивезених на Сибір з с. Чолган, дня 23.2.1950. 1950 квітня 12. Постій. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — Арк. 22-23.
104. 3) *Yaryu*. Bolekhiv Rayon. List of Families Deported to Siberia from the villages of Cholhany, Hoziiv, Dovzhka, Tysiv on 4, 16 and 18 February 1950 (All are of Ukrainian nationality) — Список родин вивезених на Сибір з сс. Чолган, Гозіїв, Должка і Тисів в днях 4, 16 і 18.2.1950. 1950 квітня 15. Постій. М. англ., маш. відпуск // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — Арк. 24-26.
105. 1) *Yaryu*. Stanislavskaya Oblast. Bolekhiv Rayon. April 1950. Report on the First Quarter of 1950 — звіт про ситуацію в Болахівському районі

- Станіславської області за перший квартал 1950 р. 1950 квітня 28. Постій. М. англ., маш. відпуск, 40 арк.; 2) *Yary. Raion Bolekhiv. April 1950. Report for the 1st quarter 1950* — звіт про ситуацію в Болехівському районі Станіславської області за перший квартал 1950 р. (інша версія). 1950 квітня 28. Постій. М. англ., маш. відпуск, 14 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 54 арк.
106. 1) *Zhuraven'skyu (Zhuravnivs'kyu) Rayon. Report for the Month of January 1950* — звіт про ситуацію в Журавенському (Журавнівському) районі [Дрогобицької області] за січень 1950 р. 1950 березня 3. Постій. М. англ., маш. відпуск, 22 арк.; 2) *Zhuravne Rayon. Report for February 1950* — звіт про ситуацію в Журавнівському районі за лютий 1950 р. 1950 квітня 20. Постій. М. англ., маш. відпуск, 17 арк.; 3) *Zhuravne Raion. Report for March 1950* — звіт про ситуацію в Журавнівському р-ні за березень 1950 р. 1950 травня 20. Постій. М. англ., маш. відпуск, 14 арк. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 282, оп. 1. — 53 арк.

Інші архівні джерела:

107. *Галаса В.* Рейд відділів УПА Закарзоння в Західну Європу. Лютий 1999. Маш. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 262, папка «Василь Галаса». — 13 арк.
108. *Галаса В.* У рейдах УПА кожен повстанець пропагандист. Записав В. В'ятрович 3 січня 1999 року у місті Дубляни від Галаса Василя, 1920 р. н. Рук. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 262, папка «Василь Галаса». — 20 арк.
109. Лист Степана Бандери до Ребет Дарії від травня 1951 р. // Галузевий державний архів СБУ. — Ф. 13, спр. 372. — Т. 46. Розділи: 10.5. Степан Бандера, 4.7. Особисті документи та кореспонденція учасників визвольного руху. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/18087/> — Назва з екрана. — Дата перегляду: 15 жовт. 2017 р.
110. Письмо Степана Бандери к Карбовичу, Залужному, Орляну, Владимиру, Пыльпу, Александру, Конару и Отаве от мая 1951 года (переклад з української) // Галузевий державний архів СБУ. — Ф. 13, спр. 372. — Т. 46. Розділи: 10.5. Степан Бандера, 4.7. Особисті документи та кореспонденція учасників визвольного руху. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/18037/> — Назва з екрана. — Дата перегляду: 15 жовт. 2017 р.
111. Список родин вивезених на Сибір з сс. Чолган, Гозіїв, Должка і Тисів в днях 4, 16 і 18.2.1950. Поданий «Ярим» 15.4.1950 (штамп «Архів

- З.П. У.Г.В.Р.») // Архів Центру досліджень визвольного руху. — Ф. 9. Збірка документів Миколи Лебеда. — Т. 18. Теренові звіти. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/10881/> — Назва з екрана. — Дата перегляду: 15 жовт. 2017 р.
112. Список родин вивезених на Сибір з с. Чолган, дня 23.2.1950. Поданий «Ярим» 12.4.1950 // Архів Центру досліджень визвольного руху. — Ф. 9. Збірка документів Миколи Лебеда. — Т. 18. Теренові звіти. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/10880/> — Назва з екрана. — Дата перегляду : 15 жовт. 2017 р.

Література:

113. Антонович О. Спогади / *Омелян Антонович*. — Київ ; Вашингтон : АО «Август», 1999. — 392 с. : іл.
114. Антонович О. Спогади / *Омелян Антонович*. — Київ ; Вашингтон : Місіонер, 2003. — Книга друга. — 568 с. : іл.
115. Армія безсмертних : Повстанські світлини / упоряд.: *Володимир В'ятрович* та ін. — Львів : Місіонар, 2002. — 205, [14] с. : фотоіл.
116. Бофони : грошові документи ОУН і УПА / авт.-упоряд. *О. О. Клименко* ; за ред. *В. М. Даниленка*. — Київ : Університет банківської справи Національного банку України, 2008. — 192 с., іл.
117. *В'ятрович В.* Рейди УПА теренами Чехословаччини / *В. В'ятрович*. — Торонто ; Львів : Вид-во Літопис УПА, 2001. — 208 с.
118. Графіка в бункрах УПА. Альбом дереворитів виконаних в Україні в роках 1947–1950 мистця українського підпілля Ніла Хасевича «Бей-Зота» та його учнів. — Філадельфія : Пролог, 1952. — 71 с.
119. *Дяків-Горновий О.* Ідея і чин. Повна збірка писань / *Осип Дяків-Горновий*. — Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен : Товариство Колишніх Вояків У.П.А., 1968. — 408 с., [2] арк. фотоіл.
120. *Ковальчук В.* Листи Степана Бандери, членів ЗЧ ОУН і ЗП УГВР (анотований покажчик матеріалів ГДА СБ України) / *Володимир Ковальчук, Валерій Огороднік* // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. — 2009. — № 2 (33). — С. 417-454.
121. *Курилишин К.* Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944) : іст.-бібліогр. дослідж. : у 2 т. / *Костянтин Курилишин*. — Львів, 2007. — Том 2 : Н-Я. — 592 с.
122. *Полтава П.* Збірник підпільних писань / *П. Полтава*. — Мюнхен : Вид-во Український Самостійник, 1959. — 296 с.
123. *Полтава П.* Кілька завваг щодо того, якими повинні бути радіо-передачі «Голосу Америки» для Советського Союзу // Сучасна Україна (Мюнхен). — 1951. — Чис. 6.

124. *Потічний П.-Й.* Пропагандивний рейд УПА в Західну Європу / *Петро Й. Потічний.* — Торонто ; Львів : Літопис УПА, 2014. — 158 с. : табл., портр., фотоіл. — (Літопис Української Повстанської Армії. Події і люди ; кн. 28).
125. *Романишин Ю.* Преса УПА за незалежність Української держави (1940–1950 рр.) / *Юрій Романішин* // Українська періодика: історія і сучасність: доп. і повід. шостої Всеукр. наук.-теорет. конф., 11-13 трав. 2000. — Львів, 2000. — С. 183-189.
126. *Романишин Ю.* Пропагандивна діяльність ОУН–УПА 40–50-х рр. ХХ ст. як факт історії боротьби за незалежність України / *Юрій Романішин* // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. — Львів, 2001. — Вип. 9. — С. 222-229.
127. *Стасюк О.* Видавничо-пропагандивна діяльність ОУН, 1941–1953 рр. / *Олександра Стасюк.* — Львів : Інститут українознавства НАН України, 2006. — 383 с. : іл.
128. *Стасюк О. Й.* Підпільні видання ОУН-УПА (40–50 рр.) / *О. Й. Стасюк* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. другої Всеукр. наук.-теорет. конф., 21-22 груд. 1994. — Львів ; Житомир, 1994. — С. 70-74.
129. *Стахів Є.* Крізь тюрми, підпілля й кордони: Повість мого життя / *Євген Стахів.* — Київ : Рада, 1995. — 320 с.
130. Третя Подільська воєнна округа УПА «Лисоня» : документи й матеріали / ред. *Євген Штендера.* — Торонто : Вид-во Літопис УПА, 1989. — 352 с. : фот. — (Літопис Української Повстанської Армії ; т. 12).
131. УПА в світлі німецьких документів. Книга третя: червень 1941 – травень 1943 / ред. *Петро Й. Потічний.* — Торонто : Вид-во Літопис УПА, 1991. — 271 с. — (Літопис Української Повстанської Армії ; т. 21).
132. Українська повстанська армія. Історія нескорених / *В. В'ятрович, Р. Забілій, І. Дерев'яний, П. Содоль* ; відп. ред. *Володимир В'ятрович.* — 2-ге вид., виправл. і доп. — Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2008. — 352 с., іл.
133. Фондація Омеляна і Тетяни Антоновичів: Штрихи до історії Фондації, виступи і лекції лауреатів нагород Антоновичів (1982–1998). — Київ ; Вінніпег, 1999. — 197 с. : іл.
134. Фондація Омеляна і Тетяни Антоновичів : матеріали до історії Фондації : листування, грамоти, виступи та лекції лауреатів нагород Антоновичів (1998–2011) / [упоряд.: *Мирослав Романюк, Ярослав Сенік* ; наук. ред. *Лідія Сніцарчук* ; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника]. — Львів ; Вашингтон : Афіша, 2012. — Кн. 2. — 262 с., [20] арк. кол. фотоіл., факс. : портр.